

6. Uluslararası Türk - Asya Kongresi İstanbul Deklarasyonu

1 - 6. Uluslararası Türk - Asya Kongresi 7-8 Haziran 2012 tarihlerinde İstanbul'da yapıcı bir ortamda gerçekleştirilmiştir.

Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) tarafından düzenlenen Kongre'de “**Asya Birliği? Siyasi, Ekonomik, Kültürel ve Güvenlik Parametreleri**” ana teması üzerine odaklanılmıştır. Toplantı'ya, Suudi Arabistan Prensisi, Bangladeş Kabine Bakanı, T.C. Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, CICA/AIGK Görev Gücü Başkanı, Asya'daki bölgesel örgütlerin genel sekreterleri başta olmak üzere Asya'dan yaklaşık 40 ülkeden diplomatik misyon temsilcileri, akademisyenler, uzmanlar, düşünce kuruluşları, ulusul ve uluslararası medyadan temsilciler katılmışlardır.

Kongre çalışmalarında Asya'da birlik imkanları, güçlükler ve riskler etraflıca incelenmiştir. Bu çerçevede “**Asya'da Siyasi Entegrasyon** - Deneyimler; ACD (Asya Diyalogu İşbirliği), BDT, KİK, ŞİÖ, DAB (Doğu Asya Birliği), Türk Konseyi”; “**Asya'da Güvenlik İş Birliği/Entegrasyon** - Deneyimler; AIGK/CICA, ŞİÖ, BDT, KİK, KGAÖ”; “**Asya'da Ekonomik Entegrasyon** - Deneyimler; APEC, EİT, ŞİÖ, ASEAN, EurAsEC, KEİÖ, KİK, SAARC, D-8, Asya Kalkınma Bankası, Güney Asya Birliği”; “**Asya'da Kültürel İş Birliği/Entegrasyon** - Deneyimler; ACD, TÜRKSOY”; “**Asya'da İş Birliği ve Entegrasyona Düşünce ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Katkısı** - Deneyimler; BFA (Boao Asya Forumu), TASAM Uluslararası Türk - Asya Kongreleri” konularında tebliğler sunulmuş ve görüş teatisinde bulunulmuştur.

2 - Asya kendi bünyesinde çok büyük zıtlıklar, güçlükler ve fırsatlar barındırmaktadır. Küreselleşmenin ivme kazanması bu durumu daha da belirgin hale getirmiştir. Tüm dünya ile birlikte Asya için de öngörülebirlilik çağı yerini tahmin edilebilirlik çağına bırakmıştır. Dünyada olduğu gibi Asya ülkeleri de entegrasyon çabalarına mukabil artan mikro-milliyetçi eğilimler arasındaki gerilimin etkisi altına girmiştir. Klasik askerî güvenlik tehdidi yanında sosyal, ekonomik, çevresel vb. alanlarda hayatın her kesimini kapsayan, fiziki ve yumuşak güçlerin bir arada maharetle kullanılmasını gerektiren yeni güvenlik tehditleri ortaya çıkmıştır. Nükleer tehdit, göçler, siber güvenlik; enerji, çevre, iklim ve su sorunları; salgın hastalıklar, demografik sorunlar, uzay güvenliği gibi sorunlar Asya ülkeleri için de öncelikli çözüm bulunması gereken güçlükler olarak tebarüz etmiştir. Üstelik Kıta'daki

siyasi ve ekonomik dengesizlikler, sınır anlaşmazlıkları, güvenlik, Kuzey ve Güney Kore'nin olası birleşmesi, Tayvan'ın statüsü, Keşmir gibi sorunlar Asya'da birlik çabalarının önündeki önemli engelleri teşkil etmektedir.

3 - Günümüzde küresel, siyasal, kültürel ve ekonomik güvenlik alanları iç içe geçmiş durumdadır. Sınırlı ve bölgesel sorunlar, anında küresel bir soruna dönüşebilmektedir. Birleşmiş Milletler adaletli temsil zayıflığı nedeniyle, küresel sorunlara çözüm üretmekte oldukça yetersizdir. BM, NATO, IMF, G-8 ve Dünya Bankası gibi uluslararası kurumlar reform arayışı içindedir. Mevcut güvenlik yapıları, transatlantik dünyanın ihtiyaçlarını karşılama üzerine kurgulandığı için küresel güvenlik sorunlarına çözüm getirmekten uzaktır. Soğuk Savaş Döneminden kalma düşünce ve davranış kalıpları yeni krizleri çözememektedir. Son ekonomik kriz nedeniyle İslamofobi, terörizm gibi olumsuzlukların artması ihtimali dünyada ve Asya kıtasında ekonomi ve güvenliği tehdit etmektedir.

4 - Asya kıtası son dönemde özellikle ekonomik gelişmeler bağlamında dünyanın çekim merkezi haline gelmektedir, fakat Asya risklerden arınmış bir bölge değildir. Kıta içi güçlerin anlamsız rekabeti ya da dış müdahaleler Asya ülkelerinin çıkarlarına aykırı sonuçlar doğurmaktadır. ABD son dönemde uyguladığı politikalarla Çin ve Rusya'yı yalnızlaştırmaya çalışmaktadır. Öte yandan, Kıta ülkeleri Rusya ve Hindistan'ın, ama özellikle Çin'in önlenemez yükselişini kuşku ile izlemektedirler. Bu nedenle, sadece anlamlı bir diyalog kurulması halinde gerek kıta içi ilişkilerde gerekse küresel ilişkilerde istikrar, barış ve huzur sağlanabilecektir. İçinde yaşadığımız çağda sorunları çözümlenin tek yolu barıştır; çatışarak çıkarları koruma ve sonuca erişme dönemi geride kalmıştır.

5 - Asya kıtasının coğrafi, demografik özellikleri ve Kıta ülkelerinin farklı sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları göz önüne alındığında, içinde bulunduğumuz dönem ve koşullar itibarıyla AB benzeri bir "Asya'da birlik" fikri güncelde gerçekçi değildir. Bununla birlikte Kıta içindeki mevcut entegrasyon hareketleri güçlendirilmeli ve bu şekilde kıta ölçeğinde etkileşimin artırılması amaçlanmalıdır. AB deneyiminin geldiği noktadan ders çıkararak Asya'da olası bir birliğin oldukça esnek kurgulanması gerekmektedir.

6 - İkiyüzlü yıl aradan sonra zenginlik Asya'ya geri dönmektedir. Zenginlik beraberinde gücü getirecektir. Brezilya, Meksika gibi güçlerle birlikte yeni oluşan güç sistematığı ve liderlikler kendi etik çerçevesini belirleyecektir. Mevcut durumda insan hakları, demokrasi yerine istikrar arayışı ve ekonomik çıkarlar ön planda gözükmektedir. Ne var ki, Asya kıtasında entegrasyon çabalarının önünde en temel engel demokrasi eksikliğidir. Dindaşlık, soydaşlık vb. değerler üzerine ortaklık kurma çabaları başarı ile

sonuçlanamamaktadır. Tarafların birbirine güvenini sağlamanın tek yolu demokrasidir. Aksi halde, Kıta'daki orta, küçük ölçekli ülkeler Çin, Hindistan ve Rusya gibi büyük güçlere karşı kuşkuya düşmekte ve bu durum onları kıta dışı güçlerle reel politik gereklilikler üzerinde iş birliği arayışına itmektir.

7 - Bu çerçevede, öncelikle komşular arasında iş birliği imkanları araştırılmalı ve bu çerçeve daha sonra genişletilmeye çalışılmalıdır. Siyasi temeli kuşkulu olan ekonomik ortaklıklar uzun ömürlü olamamaktadır. Bununla birlikte, güven ortamının ekonomik faaliyetlere ivme kazandırdığı, ekonomik ortaklıkların da siyasi ortaklıkları kolaylaştırdığı da göz ardı edilmemelidir.

8 - Tüm dünyada olduğu gibi Asya ülkeleri de çalkantılı bir geçiş dönemi içerisinde. Bu süreçte Asyalı liderlerin dirayetli ve öngörülü politikalar izlemeleri büyük önem kazanmıştır. Asya ülkeleri Doğu Asya ülkelerinin başarı hikayelerinden dersler çıkarmalı; sonuçları iyi değerlendirmeli, ideolojik değil pragmatik yaklaşımlar geliştirmelidirler. Kıta'daki büyük ekonomiler arasında güvenin artırılması bölgesel iş birliği için büyük önem arz etmektedir. Asya liderleri şeffaflık ve hesap verilebilirliği güçlendirerek yönetim araçlarını modernize etmelidirler.

9 - Asya kıtasında entegrasyonun önündeki önemli engellerden biri de bölgesel örgütlenme yetersizliğidir. ASEAN, APEC, SAARC gibi örgütler ya Asya dışına taşmakta, ya da tüm Asya'yı kapsamamaktadır. Avrupalı kimliği gibi bir Asyalı kimliğinden söz edilemez; bu nedenle öncelikle Asyalı kimliği ve Asya değerleri kültürel olarak tanımlanmalıdır. Alt örgütlenmeler ilk aşama olarak algılanmalı ve uzun vadede nihai hedef esnek bir Asya entegrasyonu olmalıdır. Entegrasyon süreçlerinde en önemli sorunlardan biri de liderlik sorunudur. Çin, Hindistan, Rusya, Endonezya, Japonya gibi ülkeler Asya'da entegrasyon faaliyetlerinde liderlik rolünü elde tutmak istemektedir. Bu nedenle, liderlik konusunda ısrar edilmemeli, öneriler ilkesel olarak değerlendirilmeli, kazan-kazan durumu yaratılmalı ve sabırla ilerleme yoluna gidilmelidir. Sürecin bu şekilde yönetilmesi halinde, sorun olarak görülen faktörlerin birer iş birliği unsuruna dönüştüğü görülecektir. Diyalog için mekanizmalar geliştirilmeli, süreçler örgütsel yapıya, siyasi bağlılıklar hukuki bağlılığa dönüştürülmeli ve aksiyon geliştirilmelidir.

10 - Kurumsallaşmasını tamamlamaya çalışan Türk Konseyi, Batı dünyası ile Asyalı büyük güçler arasında dengeli ilişkiler kurması halinde, sadece Kıta'da değil tüm dünyada istikrar, güven ve refaha katkı sağlayacak, Asya kıtası için de özgün bir katkı sunacaktır. Bu oluşumun saygı ile izlenmesi gerekir.

11 - Büyük güç rekabetini önleme, barışı kalıcı, istikrarlı hale getirme amacıyla, Asya'nın orta ve küçük ölçekli ülkeleri Bölge'deki büyük güçleri dengelemek için bölge dışı güçlerden medet ummak, gerilim tırmandırma ve korku politikaları izlemek yerine, bu güçlerin tamamı ile ekonomik, siyasi alanlarda anlamlı iş birlikleri geliştirerek güç geçişleri sırasında yaşanacak muhtemel çatışmaları önleme ve kalıcı barış için nitelikli denge siyaseti izleme yoluna gitmelidir. Asya ülkeleri belirli ülkelerin askeri gücünü dengelemek için dışardan güvenlik ortağı aramak yerine, insan güvenliğini önceleyen güvenlik iş birliği politikalarına öncelik vermelidir.

12 - Asya ülkelerinde entegrasyon çabalarının önündeki önemli engellerden biri de Kıta ülkelerinin birbirlerini yeterince tanımamalarıdır. Bu engeli ortadan kaldırmak için Erasmus benzeri öğrenci değişimi ve tanıtma programları düzenlenmelidir. Yine kamu diplomasisini oluşturan kurumsal araçların ikili ve çok taraflı olarak kapasite inşasını karşılıklı güçlendirmeleri gerekmektedir.

13 - Afganistan sorunu, Kıta ülkelerinin tamamında güvenlik ve istikrar için ciddi tehdit oluşturmaya devam etmektedir. Bu sorunun askerî önlemlerle çözümlenmesi imkanının olmadığını uzun acı tecrübeler teyit etmiştir. Bunun yerine, nitelikli insani politikaların uygulanması ve yardımların yapılması ivedilik kazanmıştır. Aynı bağlamda, tüm Asya kıtasını kapsayan Marshall yardımı benzeri bir kalkınma - iş birliği programına ve kurumlarına ivedilikle ihtiyaç vardır. Modern tarihin en güçlü Doğu - Batı tecrübesine sahip Türkiye'nin kazanımları Asya ülkeleri için ilham kaynağı olma potansiyeline sahiptir. Türkiye çok boyutlu yeni dünya sistemi içerisinde Asya ülkeleri ile olan ilişkilerini “orantılı risk” - “karşılıklı bağımlılık” temelinde daha fazla güçlendirmelidir.

08 Haziran 2012, İstanbul